

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ПРАЦІ
І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Підготовлено професором кафедри управління персоналом та медичного менеджменту *А. В. Калиною*

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом та медичного менеджменту (протокол № 4 від 25.03.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Калина А. В. Навчальна програма дисципліни “Економіка праці і соціально-трудові відносини” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 38 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Економіка праці і соціально-трудові відносини”, питання для самоконтролю, варіанти контрольних робіт, теми курсових робіт, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2012
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

ЗМІСТ

| | |
|--|----|
| Пояснювальна записка | 3 |
| Тематичний план дисципліни “Економіка праці і соціально-трудова відносини” | 9 |
| Зміст дисципліни “Економіка праці і соціально-трудова відносини” | 10 |
| Питання для самоконтролю | 17 |
| Варіанти контрольних робіт..... | 21 |
| Варіанти задач для виконання контрольної роботи | 24 |
| Тематика курсових робіт | 32 |
| Список літератури..... | 34 |

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Коліна*
Комп’ютерне верстання *О. М. Бабаєва*

Зам. № ВКЦ-4738

Формат 60×84/16 . Папір офсетний.

Друк ротаційний графаретний.

Ум. друк. арк. 2,2. Обл.-вид. арк. 1,27. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*

Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма дисципліни “Економіка праці і соціально-трудова відносини” розроблена відповідно до “Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах”, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 року № 161. Це нормативний документ, складений на основі галузевого стандарту вищої освіти (освітньо-професійної програми) відповідно до навчального плану.

За своїм змістом навчальна програма є документом, що визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційних зв’язків, що виключає дублювання навчального матеріалу при вивченні спільних для різних курсів проблем, необхідне методичне забезпечення, складові та “технологію” оцінювання знань студентів.

Мета дисципліни — сформулювати у студентів теоретичні і практичні знання з питань функціонування розвитку та регулювання соціально-трудова відносин у суспільстві, оплати праці, стимулювання оптимального використання людських ресурсів і підвищення продуктивності, ефективності та планування праці.

Завдання дисципліни:

- висвітлення теоретико-методологічних та соціально-економічних аспектів сучасних проблем економіки праці і соціально-трудова відносин;
- формування у студентів практичних навичок і вмінь щодо управління працею та регулювання відносин у соціально-трудова сфері;
- розвиток здібностей до науково-дослідної роботи, самостійності й відповідальності у роботі;
- формування професійних здібностей у майбутніх фахівців щодо вирішення проблем економіки праці і соціально-трудова відносин.

Предметом дисципліни “Економіка праці й соціально-трудова відносини” є праця, закономірності та способи формування і продуктивного використання ресурсів праці, функціонування, розвиток і регулювання соціально-трудова

відносин, підвищення ефективності і дохідності праці та рівня її оплати.

“Економіка праці і соціально-трудова відносини” як наукова дисципліна тісно взаємодіє з такими складовими комплексної науки про працю, як економічна теорія, ринок праці, соціологія праці, психологія і фізіологія праці, нормування і організація праці, соціальна політика, охорона праці, управління персоналом, трудове право та спирається на розробки і результати досліджень кожної з цих наук.

На практиці здійснюється постійне взаємопроникнення одних наукових дисциплін в інші, що забезпечує комплексне дослідження усіх проблем, які становлять зміст “Економіки праці й СТВ”.

Після вивчення дисципліни “Економіка праці й соціально-трудова відносини” студенти повинні

знати:

- сутність категорії “праця” та її характеристики;
- зміст і характер праці;
- сутність та структуру людських ресурсів;
- механізм відтворення населення та його показники;
- поняття економічно активного населення;
- основи формування, використання та розвитку людського капіталу;
- сутність, показники, структуру трудового потенціалу;
- методологію визначення, призначення та сферу використання індексу людського розвитку;
- сучасне розуміння сутності, сторони, суб’єкти і органи соціально-трудова відносин на виробничому, територіальному, галузевому і національному рівнях;
- види, типи та рівні соціально-трудова відносин;
- методи регулювання соціально-трудова відносин;
- моделі соціально-трудова відносин у світовій практиці;
- критерії оцінювання рівня розвитку соціально-трудова відносин; механізм формування і регулювання соціально-трудова відносин в умовах перехідної економіки;
- основні функції та роль держави у становленні досконалих соціально-трудова відносин;
- державні соціальні стандарти і їх роль у формуванні та оптимізації соціально-трудова відносин;

46. *Економіка* труда: Учебник / В. В. Адамчук, Ю. П. Кокин, Р. А. Яковлев; под ред. В. В. Адамчука. — М.: ЗАО “Финстатинформ”, 1999.

47. *Економіка* труда и социально-трудовые отношения / Под ред. Г. Г. Меликьяна, Р. П. Колосовой. — М.: Изд-во МГУ, 1996.

48. *Економіка* труда (социально-трудовые отношения) / Под ред. Н. А. Волгина, Ю. Г. Одегова. — М.: ЭКЗАМЕН, 2002.

49. *Эренберг Р. Дж., Смит Р. С.* Современная экономика труда. Теория и государственная политика. — М.: Изд-во МГУ, 1996.

32. *Михеев В. А.* Основы социального партнерства: теория и политика: Учеб. для вузов. — М.: Экзамен, 2001.
33. *Моніторинг* соціальних процесів в Україні / За ред. І. К. Бондар, Г. В. Ярошенко, В. І. Науменка, Н. А. Соколенко. — К.: Знання, 1999.
34. *Петюх В. М.* Ринок праці: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 1999.
35. *Роцин С. Ю., Разумова Т. О.* Экономика труда: экономическая теория труда: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 2001.
36. *Рынок труда и доходы населения: Учеб. пособие / Под ред. Н. А. Волгина.* — М.: Филинъ, 1999.
37. *Поплавська О.* Розвиток соціального партнерства в Україні як чинник економічного зростання // Україна: аспекти праці. — 2004. — № 1.
38. *Слезингер Г. Э.* Труд в условиях рыночной экономики. — М.: ИНФРА-М, 1996.
39. *Современная экономика труда: Монография / Руководитель авт. кол. и науч. ред. В. В. Куликов // Ин-т труда Минтруда России (НИИ труда).* — М.: ЗАО “Финстатинформ”, 2001.
40. *Современная экономика труда: Монография / Руководитель авт. кол. и науч. ред. В. В. Куликов // Ин-т труда Минтруда России (НИИ труда).* — М.: ЗАО “Финстатинформ”, 2001.
41. *Соціальне партнерство: Навч. посіб. / С. В. Бакуменко, І. Є. Левенець (кер. авт. кол.)* — К., 1999.
42. *Соціальне партнерство на ринку праці України: Навч. посіб. / Ю. М. Маршавін (кер. авт. кол.), С. В. Бакуменко, В. М. Данюк, О. С. Зінченко, А. М. Колот, С. В. Мартиненко.* — К., 1998.
43. *Українець С. Я.* Соціально-трудові відносини в Україні: зміст і розвиток // Україна: аспекти праці. — 1999.
44. *Управление человеческими ресурсами / Под. ред. М. Пула, М. Уорнера.* — СПб.: Питер, 2002.
45. *Шталова Н. И.* Трудовой потенциал работника: Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003.
- нормативно-правове забезпечення функціонування соціально-трудових відносин і роль трудового законодавства;
 - зарубіжний досвід участі держави у регулюванні соціально-трудових відносин, методичні засади оцінки доцільності й необхідності його використання в Україні;
 - роль та функції найманих працівників у системі соціально-трудових відносин;
 - еволюцію та сучасний стан і проблеми профспілкового руху в Україні;
 - роль роботодавців у формуванні і розвитку соціально-трудових відносин;
 - нормативно-правову базу діяльності роботодавців та їхніх об'єднань;
 - шляхи вдосконалення правових засад діяльності роботодавців та їхніх об'єднань в Україні;
 - сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки;
 - форми та принципи соціального партнерства;
 - нормативно-правову базу соціального партнерства в Україні;
 - механізм договірної регулювання соціально-трудових відносин;
 - форми соціального партнерства;
 - призначення та функції колективного договору;
 - зарубіжний досвід соціального партнерства на підприємстві (організації);
 - шляхи вдосконалення соціального партнерства на виробничому рівні;
 - сутність, зміст, структуру, механізм функціонування ринку праці;
 - засади державної політики зайнятості;
 - сучасні тенденції у сфері зайнятості;
 - сутність безробіття та його вплив на стан соціально-трудових відносин;
 - сутність, зміст, принципи та складові організації праці;
 - функції та методи нормування праці;
 - класифікацію витрат робочого часу;
 - критерії і показники ефективності організації праці;

- поняття, принципи управління, показники та методи вимірювання продуктивності праці;
- поняття та види трудомісткості продукції (послуг);
- сутність та класифікацію факторів і резервів підвищення продуктивності;
- структуру доходів населення; сутність номінальних і реальних доходів; поняття і чинники рівня життя;
- сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії ринкової економіки і основної форми трудових доходів найманих працівників;
- чинники, що впливають на рівень і динаміку заробітної плати;
- принципи та елементи організації заробітної плати;
- принципи диференціації заробітної плати;
- сутність мінімальної заробітної плати;
- основні елементи тарифної системи оплати праці;
- призначення тарифних сіток та підходи щодо їх побудови;
- сутність форм та систем заробітної плати і умови їх застосування;
- систему трудових показників;
- показники рівня і динаміки продуктивності праці;
- види планів з праці;
- методи планування трудових показників на рівні підприємства;
- методику планування продуктивності праці за факторами її зростання;
- методичні засади аналізу рівня і динаміки продуктивності праці;
- методику планування трудомісткості продукції (послуг);
- методи розрахунку чисельності працівників;
- методи планування та аналізу витрат фонду заробітної плати;
- сутність, об'єкт, цілі та методи аудиту у сфері праці;
- звітність показників з праці;
- сутність, напрями, показники моніторингу соціально-трудової сфери;
- міжнародні акти про економічні, соціальні й культурні права людини;

17. *Близюк В., Власенко Т.* Людський капітал України як фактор економічного зростання // Україна: аспекти праці. — 2003. — № 6.
18. *Васильченко В. С., Василенко П. М.* Ринок праці: теоретичні основи і державна практика. — К., 2000.
19. *Волгин Н. А.* Оплата труда: производство, социальная сфера, государственная служба (Анализ, проблемы, решения). — М.: Экзамен, 2003.
20. *Гейц И. В.* Нормирование и регламент (режимы) рабочего времени: Учеб.-метод. пособие. — М.: Дело и Сервис, 2002.
21. *Герасемчук В. І.* Проблеми трансформації зайнятості і розвитку ринку праці України (методологія, аналіз, шляхи вдосконалення). — К.: Вид-во ТОВ “Принт Експрес”, 2001.
22. *Грузінова Л. П.* Трудові спори: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2002.
23. *Дячун О. В.* Організація, нормування та оплата праці: Навч. посіб. — Л.: Афіша, 2001.
24. *Есинова Н. И.* Экономика труда и социально-трудовые отношения: Учеб. пособие. — К.: Кондор, 2003.
25. *Жуков В. І., Осовий Г. В., Привалов Ю. П.* Проблеми колективного договірної регулювання трудових відносин в Україні / Ін-т соціол. НАНУ — К., 1999.
26. *Жуков В. І., Скуратівський В. А.* Соціальне партнерство в Україні: Навч. посіб — К.: Вид-во УАДУ, 2001.
27. *Калина А. В.* Организация и оплата труда в условиях рынка (аспекты эффективности): Учеб. пособие. — 3-е изд. перераб. и доп. — К.: МАУП, 2001.
28. *Колот А. М.* Мотивація персоналу: Підручник. — К.: КНЕУ, 2002.
29. *Колот А. М.* Проблеми становлення та розвитку соціально-трудових відносин в Україні // Україна: аспекти праці. — 2000. — № 3.
30. *Колот А. М.* Проблеми розбудови національної моделі соціально-трудових відносин // Україна: аспекти праці. — 2000. — № 5.
31. *Костин Л. А.* Международная организация труда. — М.: Экзамен, 2002.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Закон України “Про колективні договори і угоди” // Закони України. — Т. 6. — К.: Ін-т законодавства, 1997.
2. Закон України “Про оплату праці” // Закони України. — Т. 8. — К.: Ін-т законодавства, 1997.
3. Закон України “Про зайнятість населення” // Закони України. — Т. 1. — К.: Ін-т законодавства, 1996.
4. Закон України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” // Закони України. — Т. 19. — К.: Ін-т законодавства, 2000.
5. Закон України “Про організації роботодавців” // Офіц. вісн. України. — 2001. — № 25. — Ст. 1097.
6. Закон України “Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)” // Закони України. — Т. 15. — К.: Ін-т законодавства, 1999.
7. Кодекс законів про працю України та інше законодавство про працю. — К.: Праця, 1997.
8. Конвенції і рекомендації, прийняті Міжнародною Конференцією праці, 1919 — 1956. — Т. 1. — Женева: Міжнар. бюро праці, 1991.
9. Конвенції і рекомендації, прийняті Міжнародною Конференцією праці, 1957 — 1990. — Т. 2. — Женева: Міжнар. бюро праці, 1991.
10. Богиня Д. П., Грیشнова О. А. Основи економіки праці. — 3-тє вид. — К.: “Знання-Прес”, 2002.
11. Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості. — К.: КНЕУ, 2003.
12. Завіновська Г. Т. Економіка праці. — К.: КНЕУ, 2003.
13. Колот А. М. Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання: Монографія. — К.: КНЕУ, 2003.
14. Економіка труда: Учебник / Под. ред. профессоров П. Э. Шлендер и Ю. П. Кокина. — М.: Юристъ, 2002.

Додаткова

15. Адамчук В. В., Кокин Ю. П., Яковлев Р. А. Экономика труда: Учебник. — М.: Финстатинформ, 1999.
16. Адамчук В. В., Ромашов О. В., Сорокина М. Е. Экономика и социология труда: Учеб. для вузов. — М.: ЮНИТИ, 1999.

- цілі, завдання, структуру Міжнародної організації праці (МОП) у сучасному світі;
- зміст нормотворчої діяльності МОП;
- сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудова відносин;
- зарубіжний досвід регулювання відносин у сфері зайнятості;
- актуальні проблеми розвитку соціально-трудова відносин в Україні у контексті світового досвіду;

вміти:

- визначати та аналізувати структуру людських ресурсів;
- визначати чисельність економічно активного населення;
- аналізувати сучасну демографічну ситуацію в Україні та оцінювати її вплив на стан і розвиток людських ресурсів;
- оцінювати сучасний трудовий потенціал України, визначати перспективи його розвитку і ефективність його використання;
- розраховувати індекс людського розвитку;
- розробляти та використовувати критерії оцінювання рівня розвитку соціально-трудова відносин;
- оцінювати сучасний стан та визначати напрями вдосконалення нормативно-правової бази соціально-трудова відносин в Україні;
- проводити оцінювання стану соціального партнерства в Україні та визначати напрями його розвитку;
- визначати шляхи вдосконалення соціального партнерства на виробничому рівні;
- вести колективні переговори та укладати колективний договір на підприємстві, в організації, установі різних форм власності і господарювання;
- проводити аналіз ринку праці;
- визначати сучасні тенденції у сфері зайнятості;
- визначати умови оплати праці в системі колективно-договірному регулювання соціально-трудова відносин;
- визначати напрями практичної діяльності з організації праці на підприємстві;
- здійснювати аналіз та оцінку умов праці;
- аналізувати використання робочого часу працівників;
- встановлювати нормовані завдання;

- визначати рівень виконання норм;
- визначати показники продуктивності праці;
- розраховувати трудомісткість за її видами;
- виявляти та аналізувати резерви підвищення продуктивності праці;
- розробляти планові заходи щодо подальшого підвищення продуктивності праці;
- досліджувати вплив інфляційних процесів на динаміку заробітної плати;
- визначати чинники, що впливають на рівень і динаміку заробітної плати;
- розробляти умови оплати праці для працівників різних категорій;
- аналізувати трудові показники;
- визначати планове зростання продуктивності праці за рахунок окремих факторів;
- планування та аналіз трудомісткості;
- планувати чисельність професіоналів, фахівців, робітників;
- визначати додаткову потребу в працівниках;
- планувати та аналізувати витрати на персонал;
- здійснювати планування та аналіз витрат фонду заробітної плати і середньої заробітної плати;
- проводити моніторинг соціально-трудої сфери;
- застосовувати міжнародні трудові норми в Україні;
- проводити аудит у сфері праці.

31. Зайнятість як передумова формування соціально-трудоих відносин.
32. Глобалізація економіки та її вплив на зайнятість.
33. Соціально-економічні проблеми зайнятості в Україні.
34. Регулювання зайнятості населення.
35. Проблеми безробіття в Україні.
36. Державна політика зайнятості в Україні та проблеми її реалізації.
37. Роль соціальних партнерів у вирішенні проблем ринку праці в Україні.
38. Планування праці і його роль в управлінні людськими ресурсами.
39. Організація праці та її вдосконалення в ринкових умовах.
40. Організація праці на підприємстві.
41. Організація робочого місця економіста (інженера, та ін.).
42. Теорії людського фактора і організація праці сьогодні.
43. Фордизм як напрям організації праці.
44. Регулювання робочого часу.
45. Сутність і значення нормування праці в сучасних умовах.
46. Методи нормування праці.
47. Ефективність організації праці.
48. Значення і роль продуктивності в умовах ринкової економіки.
49. Вплив науково-технічного процесу на зростання продуктивності праці.
50. Оцінка резервів підвищення продуктивності праці.
51. Доходи населення і джерела їх формування.
52. Диференціація доходів населення.
53. Ефективність оплати праці працівників.
54. Удосконалення тарифної системи.
55. Ефективність системи преміювання працівників.
56. Контрольна система оплати праці.
57. Договірне регулювання оплати праці.
58. Рівень життя населення і тенденції його підвищення.
59. Значення економічного аналізу і аудиту у сфері праці.
60. Моніторинг соціально-трудої сфери.

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Населення як джерело ресурсів для праці.
2. Вплив демографічної ситуації в Україні на стан і розвиток трудових ресурсів.
3. Трудовий потенціал України та його використання.
4. Трудові ресурси як соціально-економічна категорія.
5. Розвиток і використання трудового потенціалу.
6. Розвиток і використання людського капіталу.
7. Роль праці у розвитку людини і суспільства.
8. Управління суспільною працею.
9. Гуманізація праці.
10. Соціально-трудові відносини як система.
11. Фактори формування і розвитку соціально-трудових відносин.
12. Регулювання соціально-трудових відносин.
13. Механізм функціонування системи соціально-трудових відносин.
14. Еволюція профспілкового руху у світі.
15. Розвиток профспілок в Україні.
16. Сучасне розуміння держави як соціального партнера.
17. Роботодавці і наймані працівники: боротьба капіталу і праці.
18. Представницькі органи роботодавців в Україні.
19. Соціальне партнерство і соціальний діалог.
20. Поширення форм соціального партнерства в Україні.
21. Проблеми соціального партнерства на малих і приватних підприємствах.
22. Експертиза нормативно-правової бази соціального партнерства в Україні.
23. Представницькі органи найманих працівників.
24. Соціальне партнерство і його роль у функціонуванні ринкової економіки.
25. Ринок праці в економічній системі.
26. Формування і розвиток ринку праці в Україні.
27. Сегментація ринку праці.
28. Регулювання ринку праці.
29. Нова інституціональна економічна теорія і ринок праці.
30. Аналіз сучасного ринку праці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО- ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ”

| № пор. | Назва змістового модуля і теми |
|--------|---|
| | Змістовий модуль I. Трудові ресурси та їх використання в сучасних умовах |
| 1 | Об’єкт, предмет і завдання дисципліни |
| 2 | Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства |
| 3 | Соціально-трудові відносини як система |
| 4 | Соціальне партнерство |
| 5 | Ринок праці та його регулювання |
| 6 | Соціально-трудові відносини зайнятості |
| 7 | Організація і нормування праці |
| 8 | Продуктивність і ефективність праці |
| | Змістовий модуль II. Економічний механізм оцінювання результатів трудової діяльності |
| 9 | Політика доходів і оплата праці |
| 10 | Планування праці |
| 11 | Аналіз, звітність і аудит у сфері праці |
| 12 | Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин |
| 13 | Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин |

ЗМІСТ
дисципліни
“ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-
ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ”

Змістовий модуль I. Трудові ресурси та їх використання
в сучасних умовах

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни

Праця як об'єкт вивчення дисципліни.

Сутність категорії “праця” та її характеристики. Роль праці у розвитку людини і суспільства.

Зміст і характер праці. Види праці та їх характеристики.

Еволюція праці як чинника виробництва. Праця і науково-технічний прогрес. Гуманізація праці. Управління суспільною працею.

Формування і розвиток предмета дисципліни “Економіка праці й соціально-трудова відносини”. Завдання, які вирішує дисципліна. Місце і значення дисципліни для фундаментальної підготовки бакалаврів. Науково-методологічні засади дисципліни.

Взаємозв'язок з іншими дисциплінами та науками: економічними, правовими, соціологічними, філософськими, математичними, управлінськими та психологічними.

Література [1; 2; 6; 10; 12; 13; 16]

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал
суспільства

Населення як демоекономічна категорія. Відтворення населення і його характеристики (показники). Трудові ресурси як соціально-економічна і статистична категорія. Структура людських ресурсів. Економічно активне і економічно неактивне населення.

Трудовий потенціал: сутність, показники, структура. Формування і розвиток трудового потенціалу. Взаємозв'язок показників, що характеризують населення, людські ресурси, трудовий потенціал.

$S = 0,8$ мм, кількість проходів $i = 2$; виконується токарна обробка поверхні.

Задача 2

Населення міста налічує 496 тис. осіб, з яких 72 % знаходяться у віці 15–70 років.

Підрахуйте рівень економічної активності населення міста і рівень безробіття, якщо зі 117,8 тис. незайнятих осіб цієї вікової категорії обстеженням домогосподарств виявлено 29,3 тис. безробітних.

Варіант 10

Задача 1

На підприємстві 92 робітники-відрядники, кожний з яких відпрацював за рік 1580 год, середнє виконання норм часу становить 108 %. На виконання робіт за науково обґрунтованими нормами затрачено 133,4 тис. нормо-год.

Визначити питому вагу наукового обґрунтованих норм трудомісткості.

Задача 2

Підприємства виробляють однакову продукцію. За даними таблиці знайдіть, яке з них має кращу продуктивність праці (підрахунок за методом чистої продукції).

| Показник | Показники роботи | |
|-------------------------------|------------------|----------------|
| | Підприємство 1 | Підприємство 2 |
| Обсяг валової продукції, грн. | 7,2 млн | - |
| Матеріальні витрати, грн. | 3,8 млн | - |
| Амортизаційні витрати | 70 тис. | - |
| Фонд заробітної плати, грн. | - | 1,5 млн |
| Прибуток, грн. | - | 2415 тис. |
| Чисельність ПВП, осіб | 620 | 750 |

Задача 2

На кінець звітнього періоду чисельність безробітних у районі за тривалістю безробіття розподілилась таким чином: 2 місяці без роботи 4220 осіб, 4—1870, 5—3720, 8 місяців — 1680 осіб. Підрахуйте середню тривалість безробіття в районі.

Варіант 8

Задача 1

За даними фотографії робочого дня змінний час робітника-верстатника розподілився так:

- | | |
|---|----------|
| 1. Підготовчо-заклучний час (у межах норми) | — 24 хв |
| 2. Час оперативної роботи | — 353 хв |
| 3. Час на обслуговування робочого місця (у межах норми) | — 20 хв |
| 4. Час на відпочинок і особисті потреби (у межах норми) | — 25 хв |
| 5. Простій з організаційних причин | — 30 хв |
| 6. Простій у зв'язку з порушенням трудової дисципліни | — 28 хв |
- Визначити коефіцієнт використання робочого часу.

Задача 2

У звітньому році чисельність зайнятого в економічній діяльності населення країни складала 19,9 млн осіб, з яких 9,4 млн — зайняті в матеріальному виробництві, а всі інші — в обслуговуванні. На запланований рік очікується збільшення чисельності зайнятих в економічній діяльності на 0,6 млн і, водночас, зменшення зайнятості в матеріальному виробництві на 0,3 млн осіб.

Варіант 9

Задача 1

Розрахувати норму машинного часу (t_m) при роботі на металорізальному верстаті, якщо довжина оброблюваної поверхні $L = 210$ мм, додаткові довжини на врізування, вихід різця і взяття пробних стружок L_1, L_2 дорівнюють 30 мм; кількість обертів шпинделя $n = 450$ об/хв; подача на 1 оберт

Людський капітал як соціально-економічна категорія. Розвиток і використання людського капіталу.

Індекс людського розвитку: методологія визначення, призначення, сфера використання.

Література [1; 2; 6; 11; 12; 13; 18]

Тема 3. Соціально-трудова відносина як система

Еволюція поняття і сучасне розуміння сутності соціально-трудова відносин. Місце соціально-трудова відносин у системі відносин ринкової економіки.

Поняття системи в економіці та в соціально-трудова сфері. Сторони, суб'єкти і органи соціально-трудова відносин: загальна характеристика, рівні соціально-трудова відносин. Характеристика предмета соціально-трудова відносин.

Принципи функціонування системи соціально-трудова відносин.

Характеристика методів регулювання соціально-трудова відносин за умов централізованої планової та ринкової економіки.

Моделі соціально-трудова відносин у світовій практиці.

Критерії оцінювання рівня розвитку соціально-трудова відносин. Якість трудового життя як узагальнена оцінка відносин у сфері праці.

Формування і регулювання соціально-трудова відносин у сучасних умовах.

Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин: організаційні аспекти.

Взаємодія і співробітництво сторін, суб'єктів і органів, що представляють інтереси держави, роботодавців і найманих працівників як основа механізму функціонування системи соціально-трудова відносин.

Держава (органи законодавчої і виконавчої влади) як суб'єкт соціально-трудова відносин. Основні функції та роль держави у становленні досконалих соціально-трудова відносин.

Зарубіжний досвід участі держави у регулюванні соціально-трудова відносин, оцінювання доцільності й необхідності його використання в Україні.

Роботодавці та об'єднання роботодавців, їхні завдання, функції та роль у становленні й регулюванні соціально-трудових відносин.

Нормативно-правова база діяльності роботодавців та їхніх об'єднань.

Наймані працівники в системі соціально-трудових відносин. Особлива роль найманих працівників як сторони і суб'єкта соціально-трудових відносин.

Представницькі органи найманих працівників. Сучасний стан профспілкового руху в Україні.

Наймані працівники та професійні спілки як суб'єкти соціально-трудових відносин у практиці країн з розвинутою ринковою економікою.

Література [1; 3; 7; 9; 12; 15; 20]

Тема 4. Соціальне партнерство

Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки.

Форми соціального партнерства. Нормативно-правова база соціального партнерства в Україні. Соціальне партнерство в організації.

Оцінювання стану соціального партнерства в Україні та напрями його розвитку.

Зарубіжний досвід соціального партнерства, його сучасні форми, тенденції розвитку.

Література [8; 11; 14; 17; 20; 23; 26]

Тема 5. Ринок праці та його регулювання

Ринок праці: сутність, зміст і структура. Механізм функціонування ринку праці. Сегментація ринку праці. Гнучкість ринку праці. Національні ринки праці: співвідношення внутрішнього і зовнішнього. Попит і пропозиція на ринку праці. Безробіття. Регулювання ринку праці. Пасивна і активна політика на ринку праці. Державна служба зайнятості, її роль у регулюванні ринку праці.

Література [8; 12; 15; 18; 19; 23; 26]

| Коефіцієнт стійкості | | Середня привалість | | | | | | | |
|------------------------------|-------------|--------------------|------|------|------|------|------|------|------|
| Коефіцієнт стійкості | нормативний | | 2.1 | 1.8 | 1.5 | 1.4 | 2.2 | 1.9 | 1.3 |
| | фактичний | | | | | | | | |
| Сума привалості | | | | | | | | | |
| Номер спостереження | 12 | 0.12 | 0.25 | 0.13 | 0.38 | 0.61 | 0.21 | 0.50 | 0.31 |
| | 11 | 0.22 | 0.18 | 0.11 | 0.37 | 0.56 | 0.15 | 0.44 | 0.28 |
| | 10 | 0.18 | 0.25 | 0.12 | 0.36 | 0.61 | 0.18 | 0.47 | 0.30 |
| | 9 | 0.25 | 0.22 | 0.10 | 0.38 | 0.60 | 0.21 | 0.48 | 0.28 |
| | 8 | 0.22 | 0.24 | 0.13 | 0.34 | 0.59 | 0.20 | 0.50 | 0.26 |
| | 7 | 0.24 | 0.19 | 0.09 | 0.35 | 0.56 | 0.18 | 0.46 | 0.31 |
| | 6 | 0.19 | 0.43 | 0.11 | 0.36 | 0.62 | 0.30 | 0.48 | 0.25 |
| | 5 | 0.43 | 0.24 | 0.12 | 0.33 | 0.60 | 0.16 | 0.45 | 0.27 |
| | 4 | 0.24 | 0.09 | 0.09 | 0.75 | 0.58 | 0.19 | 0.44 | 0.30 |
| | 3 | 0.22 | 0.13 | 0.13 | 0.34 | 0.57 | 0.20 | 0.49 | 0.28 |
| | 2 | 0.20 | 0.11 | 0.11 | 0.37 | 0.59 | 0.17 | 0.47 | 0.44 |
| | 1 | 0.18 | 0.09 | 0.09 | 0.33 | 0.15 | 0.44 | 0.26 | |
| Привалість елемента операції | | Т | Т | Т | Т | Т | Т | Т | |
| Номер елемента операції | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | |

| Показник | Базисний період | Звітний період |
|---|-----------------|----------------|
| Обсяг товарної продукції, тис. грн. | 7500 | 8000 |
| Кількість робітників, осіб | 650 | 670 |
| Кількість годин, відпрацьованих усіма робітниками, тис. год | 1157 | 11993 |

Варіант 6

Задача 1

Визначити кількість моментних спостережень для вивчення використання часу бригади арматурників, які працюють у середньо-серійному виробництві, якщо передбачений коефіцієнт завантаженості робітників $K = 0,8$, а бажана точність кінцевих результатів спостережень $P = \pm 8 \%$.

Задача 2

Населення високо розвинених країн (нації “золотого” мільярда), що складає 25 % усього населення земної кулі, використовують для власних потреб 85 % деревини від світового обсягу їх споживання. Визначити у скільки разів 1 % населення високорозвинених країн споживає більше деревини порівняно з 1 % населення решти країн світу. Зробити висновки.

Варіант 7

Задача 1

Використовуючи дані хронометражних спостережень (див. таблицю), визначити Тшт і годинний нормативний виробіток виробів (у штуках) робітника-верстатника.

Норматив часу на обслуговування робочого місця — 5,5 %, на відпочинок та особисті потреби — 3,3 % до оперативного часу.

Тема 6. Соціально-трудова відносина зайнятості

Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудова відносин. Види і форми зайнятості. Державна політика зайнятості.

Глобалізація економіки та її вплив на зайнятість. Сучасні тенденції у сфері зайнятості. Безробіття: сутність, типи, соціально-економічні наслідки.

Індивідуальний трудовий договір як форма регулювання відносин зайнятості.

Колективний договір і його роль у регулюванні соціально-трудова відносин зайнятості. Державні гарантії у сфері зайнятості. Політика зайнятості на внутрішніх ринках праці.

Генеральні, галузеві і регіональні угоди, їх значення у забезпеченні ефективної зайнятості.

Література [1; 2; 6; 10; 12; 13; 16]

Тема 7. Організація і нормування праці

Сутність, зміст і значення організації праці. Принципи організації праці.

Організація праці на макро- і мезорівнях.

Характеристика складових організації праці на рівні підприємства. Організація праці на робочому місці. Умови праці: сутність і значення.

Взаємозв'язок організації праці з організацією виробництва.

Нормування праці як провідна складова її організації. Функції нормування праці. Нормування як засіб регламентування трудової діяльності. Класифікація витрат робочого часу. Норми затрат праці.

Методи нормування праці.

Критерії і показники ефективності організації праці.

Література [11; 12; 16; 19; 22; 23; 25]

Тема 8. Продуктивність і ефективність праці

Сутність продуктивності праці та її значення для соціально-економічного розвитку суспільства.

Показники і методи вимірювання продуктивності праці. Умови, фактори зростання продуктивності праці та їх класифікація. Науково-технічний прогрес та його вплив на підвищення продуктивності праці. Взаємозв'язок між динамікою технічної озброєності і продуктивністю праці. Удосконалення організації виробництва і праці як чинник підвищення продуктивності праці.

Резерви підвищення продуктивності праці та їх класифікація.

Методи виявлення і практичної реалізації резервів. Економічне обґрунтування заходів щодо використання резервів зростання продуктивності праці.

Теоретико-методологічні аспекти ефективності праці.

Програмно-цільові методи підвищення продуктивності праці.

Література [21; 22; 26–30]

Змістовий модуль II. Економічний механізм оцінювання результатів трудової діяльності

Тема 9. Політика доходів і оплата праці

Економічні закони, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці. Структура доходів населення. Номінальні і реальні доходи. Рівень життя: поняття і чинники, що його визначають.

Заробітна плата як соціально-економічна категорія ринкової економіки і основна форма доходів найманих працівників. Сутність і діалектика взаємозв'язку категорій “вартість робочої сили”, “ціна робочої сили”, “витрати роботодавця на робочу силу”, “необхідний продукт”, “заробітна плата”, функції заробітної плати.

Чинники, що впливають на рівень і динаміку заробітної плати. Значення, необхідність і принципи диференціації заробітної плати.

Організація заробітної плати, її елементи і принципи. Характеристика елементів організації заробітної плати на підприємстві.

Варіант 4

Задача 1

Постачальник бурильного інструмента на руднику обслуговує 5 відродно працюючих бурильників при таких нормах часу на 1 м³ гірської маси (людино-год): 0,7; 0,62; 0,87; 0,48; 0,39.

Розрахувати змінну норму виробітку постачальника бурильного інструмента при непрямій відрядній системі оплати праці (тривалість робочого дня постачальника — 5 год).

Задача 2

Тривалість робочого часу становить 480 хв, витрати на виробництво одиниці продукції складають 10 хв, а внутрішні простої — 40 хв. Запровадження організаційно-технічних заходів дозволило ліквідувати втрати робочого часу і знизити трудомісткість одиниці продукції на 20 %.

Визначити зростання продуктивності праці за рахунок екстенсивного, інтенсивного й інтегрального чинників.

Варіант 5

Задача 1

За даними хронометражних спостережень витрати часу на зварювання однієї точки (Т_о) становили 3 с, на переміщення сітки до наступної зварювальної точки (Т_{вт}) — 4 с. Витрати часу на укладання арматури на зварювальний стіл, установа-лення деталі на нижній електрод, перевертання сітки, знімання з нижнього електрода і переміщення її в штабель (Т_{вт}) становлять 72 с. Витрати часу на обслуговування робочого місця (Т_{обсл}) — 1,6 %, на відпочинок та особисті потреби (Т_{відп}) — 12 %.

Визначити оперативний час і норму часу на зварювання сіток масою 6 кг з арматурних стержнів діаметром 6 мм на електрозварювальній машині МТП-75. Кількість зварювальних точок — 26.

Задача 2

Розподілити приріст продукції за наступними чинниками: зростання виробітку, зміни використання робочого часу і чисельності робітників в абсолютних і відносних величинах на основі даних, наведених в таблиці.

- трудомісткість виготовлення одного виробу на цьому підприємстві — 1,2 нормо-годин;
- режим роботи підприємства — двозмінний з тривалістю робочої зміни 8 годин;
- втрата робочого часу за різними причинами в середньому становлять 4 %;
- середній рівень виконання норм — 108 %.

Варіант 3

Задача 1

Розрахувати відрядні розцінки на один виріб за наведеними в таблиці варіантами.

| Показник | Варіант | | |
|---|---------|------|------|
| | I | II | III |
| Норма виробітку, шт. | | | 18 |
| Норма часу, хв | 48 | 95 | - |
| Тарифна ставка робітника, коп. | 67 | 54,8 | 53,9 |
| Тарифна ставка за розрядом виконуваної роботи, коп. | 59,9 | 60,6 | 48,7 |

Задача 2

На підприємстві працює 50 робітників. Їхня питома вага в загальній чисельності ПВП — 80 %. На обробку деталі витрачали 8 хв, а після запровадження організаційно-технічних заходів трудомісткість склала 6 хв. Річний обсяг продукції — 400 тис. деталей, фонд робочого часу становить 1700 год. Відсоток виконання норм складає 120 %. Зниження трудомісткості відбулося з 1 липня поточного року.

Визначити економію робочої сили і зростання продуктивності праці в розрахунку на чисельність робітників і на всю чисельність ПВП.

Зміст та призначення тарифної системи оплати праці працівників. Роль тарифної системи в плануванні та регулюванні заробітної плати. Основні елементи тарифної системи оплати праці. Розробки та застосування ЄТС. Застосування “гнучкого тарифу” та “плаваючих окладів”.

Системи винагороди за працю. Форми і системи заробітної плати. Організація преміювання працівників.

Розвиток системи винагороди у сфері праці.

Література [21; 22; 24; 26; 28; 30; 32]

Тема 10. Планування праці

Планування праці, його роль в управлінні людськими ресурсами.

Трудові показники, їх взаємозв'язок і вплив на ефективність діяльності суб'єктів господарювання.

Види планів з праці. Планування праці на макро- і мезорівнях.

Показники праці як складова бізнес-плану.

Методи планування трудових показників на рівні підприємства. Розроблення планів з продуктивності праці. Основні етапи планування продуктивності праці. Аналіз рівня і динаміки продуктивності праці.

Аналіз трудомісткості. Планування трудомісткості за окремими її видами загалом.

Методи розрахунку чисельності працівників за окремими категоріями. Визначення додаткової потреби працівників. Методи планування фонду заробітної плати. Планування середньої заробітної плати.

Література [15; 16; 19; 20]

Тема 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці

Економічний аналіз у соціально-трудої сфері. Значення економічного аналізу у сфері праці. Сутність і значення аудиту у сфері праці.

Напрями, етапи і методи проведення аудиту у сфері праці. Ефективність аудиту у сфері праці.

Звітність показників з праці: статистична, оперативна. Періодичність і напрями використання звітності.

Література [13; 14; 16; 20; 22]

Тема 12. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин

Сутність моніторингу соціально-трудової сфери і його концептуальні положення.

Завдання моніторингу соціально-трудової сфери і його напрями, соціально-демографічні та міграційні процеси, зайнятість, ринок праці, безробіття; соціально-трудова процеси на підприємствах (організаціях); умови й охорона праці; доходи та рівень життя населення, професійно-кваліфікаційний рівень та конкурентоспроможність робочої сили; соціально-психологічний клімат у трудових колективах; задоволеність соціально-трудохими відносинами.

Органи та об'єкти моніторингу соціально-трудової сфери, інформаційна база. Методика вибірки об'єктів дослідження і системи показників моніторингу соціально-трудової сфери.

Реєстрові системи як складова соціально-економічного моніторингу. Зарубіжний досвід проведення моніторингу соціально-трудової сфери.

Література [13; 22; 27; 28; 32; 33]

Тема 13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин

Міжнародні акти про економічні, соціальні й культурні права людини.

Міжнародна організація праці (МОП) у сучасному світі: цілі, завдання, структура. Філадельфійська декларація про діяльність МОП. Пріоритетні напрями діяльності МОП на сучасному етапі.

Тристороннє представництво у структурі органів МОП. Організація діяльності МОП.

Механізм нормотворчої діяльності МОП.

Закінчення таблиці

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
|---|---------------------------|---------------------------|---------------------------|---------------------------|---------------------------|---|
| старше працездатного віку | 1680,1 | 1532,9 | 1562,4 | 1553,2 | 1619,9 | |
| Зайняті працездатного віку | 20175,0 18520,7 | 19971,5 18453,3 | 20091,2 18540,9 | 20163,3 18624,1 | 20295,7 18694,3 | |
| старше працездатного віку | 1654,3 | 1518,2 | 1550,3 | 1539,2 | 1601,4 | |
| Безробітні працездатного віку | 2655,8 2630,0 | 2455,0 2440,3 | 2140,7 2128,6 | 2008,0 1994,0 | 1906,7 1888,2 | |
| старше працездатного віку | 25,8 | 14,7 | 12,1 | 14,0 | 18,5 | |
| Економічно неактивне населення працездатного віку | 13318,4 7562,4 | 13595,6 7894,1 | 13667,5 8140,2 | 13687,6 8262,8 | 13622,9 8365,4 | |
| старше працездатного віку | 5756,0 | 5701,5 | 5527,3 | 5424,8 | 5257,5 | |

Варіант 2

Задача 1

На підприємстві робітників-відрядників — 402 особи. Їхня заробітна плата за звітний місяць без доплат і надбавок становила 72468 грн, середній процент виконання норм часу — 122 %.

Визначити середній розряд робіт по підприємству.

Довідка: середньомісячна заробітна плата робітника I розряду за тарифом — 113,50 грн.

Тарифний коефіцієнт розрядів I, II, III, IV, V і VI становить відповідно 1,0; 1,088; 1,20; 1,33; 1,5 і 1,71.

Задача 2

Розрахувати планову чисельність основних робітників, необхідних для виготовлення упродовж місяця продукції за замовленням іншого підприємства, якщо:

– обсяг виробництва згідно з угодою підприємства-замовника — 30 тис. штук;

62. Організація діяльності МОП.
63. Нові Конвенції та Рекомендації МОП: необхідність прийняття.
64. Глобалізація світової економіки та її вплив на соціально-трудоу сферу.
65. Сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудоу відносин.
66. Актуальні проблеми розвитку соціально-трудоу відносин в Україні.

ВАРІАНТИ ЗАДАЧ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант 1

Задача 1

На дільниці зайнято 35 робітників-відрядників, серед яких робітників I розряду — 10 осіб, II — 5 осіб, III — 20 осіб.

Визначити середній розряд робітників-відрядників на дільниці.

Довідка: тарифний коефіцієнт розрядів I, II, III, IV, V і VI становить відповідно 1,0; 1,088; 1,20; 1,33; 1,5 і 1,71.

Задача 2

Використовуючи наведені в таблиці 1 статистичні дані, визначити рівень економічної активності, рівень зайнятості населення та рівень безробіття в Україні. Проаналізувати його динаміку за 2000–2005 рр.

Населення України за економічною активністю, тис. осіб

| Показник | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 | 2005 |
|------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|------|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| Економічно активне населення | 22830,8 | 22426,5 | 22231,9 | 22171,3 | 22202,4 | |
| працездатного віку | 21150,7 | 20893,6 | 20669,5 | 20618,1 | 20582,5 | |

Основні напрями вдосконалення нормотворчої діяльності МОП на сучасному етапі.

Застосування міжнародних трудових норм в Україні. Проблеми розвитку національного трудового законодавства та інтеграції соціально-трудоу відносин у систему відносин, визнану світовим співтовариством.

Міжнародний досвід регулювання соціально-трудоу відносин.

Глобалізація світової економіки та її вплив на соціально-трудоу сферу.

Сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудоу відносин.

Зарубіжний досвід регулювання відносин у сфері зайнятості.

Еволюція політики доходів і досвід їх регулювання у зарубіжних країнах.

Зарубіжний досвід розвитку виробничої демократії, її форми в зарубіжних країнах.

Соціальне планування на зарубіжних підприємствах.

Глобалізація національних економік та уніфікація трудових норм.

Актуальні проблеми розвитку соціально-трудоу відносин в Україні у контексті світового досвіду.

Література [8; 16; 28]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Праця як об'єкт вивчення дисципліни “Економіка праці і соціально-трудоу відносини”. Завдання дисципліни “Економіка праці і соціально-трудоу відносини”.
2. Населення як демоекономічна категорія. Відтворення населення і його характеристики (показники).
3. Трудові ресурси як соціально-економічна і статистична категорія.
4. Трудовий потенціал: сутність, показники, структура. Формування і розвиток трудового потенціалу.
5. Людський капітал як соціально-економічна категорія. Розвиток і використання людського капіталу.

6. Індекс людського розвитку: методологія визначення, призначення, сфера використання.
7. Сутність категорії “праця” та її характеристики. Роль праці у розвитку людини і суспільства. Зміст і характер праці. Види праці та їх характеристики.
8. Праця і науково-технічний прогрес.
9. Управління суспільною працею.
10. Поняття та сучасне розуміння сутності соціально-трудо­вих відносин. Місце соціально-трудо­вих відносин у системі відносин ринкової системи господарювання.
11. Сторони, суб’єкти і органи соціально-трудо­вих відносин.
12. Характеристики предмета та рівні соціально-трудо­вих відносин.
13. Принципи функціонування системи соціально-трудо­вих відносин та критерії оцінювання рівня їх розвитку.
14. Методи регулювання соціально-трудо­вих відносин в умовах централізованої планової та ринкової економіки.
15. Становлення нових за структурою та змістом соціально-трудо­вих відносин як складова реформування української економіки.
16. Регулювання соціально-трудо­вих відносин.
17. Взаємодія і співробітництво сторін, суб’єктів і органів, що представляють інтереси держави, роботодавців і найманих працівників як основа механізму функціонування системи соціально-трудо­вих відносин.
18. Держава як суб’єкт соціально-трудо­вих відносин.
19. Роботодавці і їхня роль у формуванні та розвитку соціально-трудо­вих відносин.
20. Міжнародний профспілковий рух: його еволюція і сучасний стан.
21. Сучасний стан профспілкового руху в Україні.
22. Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки.
23. Форми соціального партнерства. Зарубіжний досвід соціального партнерства, сучасні його форми, тенденції розвитку.
24. Оцінювання стану соціального партнерства в Україні і на­прями його розвитку.
35. Проблеми безробіття в Україні.
36. Державна політика зайнятості в Україні та проблеми її реалізації.
37. Роль соціальних партнерів у вирішенні проблем ринку праці в Україні.
38. Планування праці і його роль в управлінні людськими ресурсами.
39. Організація праці та її вдосконалення в ринкових умовах.
40. Організація праці на підприємстві.
41. Організація робочого місця економіста (інженера та ін.).
42. Теорії людського фактора і організація праці сьогодні.
43. Фордизм як напрям організації праці.
44. Регулювання робочого часу.
45. Сутність і значення нормування праці в сучасних умовах.
46. Методи нормування праці.
47. Ефективність організації праці.
48. Значення і роль продуктивності в умовах ринкової економіки.
49. Вплив науково-технічного процесу на зростання продуктивності праці.
50. Оцінка резервів підвищення продуктивності праці.
51. Доходи населення і джерела їх формування.
52. Диференціація доходів населення.
53. Ефективність оплати праці працівників.
54. Удосконалення тарифної системи.
55. Ефективність системи преміювання працівників.
56. Контрактна система оплати праці.
57. Договірне регулювання оплати праці.
58. Рівень життя населення і тенденції його підвищення.
59. Значення економічного аналізу і аудиту в сфері праці.
60. Моніторинг соціально-трудо­вої сфери.
61. Міжнародна організація праці: її цілі, завдання, структура.

8. Управління суспільною працею.
9. Гуманізація праці.
10. Соціально-трудова відносина як система.
11. Фактори формування і розвитку соціально-трудова відносин.
12. Регулювання соціально-трудова відносин.
13. Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин.
14. Еволюція профспілкового руху у світі.
15. Розвиток профспілок в Україні.
16. Сучасне розуміння держави як соціального партнера.
17. Роботодавці і наймані працівники: боротьба капіталу і праці.
18. Представницькі органи роботодавців в Україні.
19. Соціальне партнерство і соціальний діалог.
20. Поширення форм соціального партнерства в Україні.
21. Проблеми соціального партнерства на малих і приватних підприємствах.
22. Експертиза нормативно-правової бази соціального партнерства в Україні.
23. Представницькі органи найманіх працівників.
24. Соціальне партнерство і його роль у функціонуванні ринкової економіки.
25. Ринок праці в економічній системі.
26. Формування і розвиток ринку праці в Україні.
27. Сегментація ринку праці.
28. Регулювання ринку праці.
29. Нова інституціональна економічна теорія і ринок праці.
30. Аналіз сучасного ринку праці.
31. Зайнятість як передумова формування соціально-трудова відносин.
32. Глобалізація економіки та її вплив на зайнятість.
33. Соціально-економічні проблеми зайнятості в Україні.
34. Регулювання зайнятості населення.

25. Договірне регулювання соціально-трудова відносин як провідна складова соціального партнерства.
26. Генеральна угода і її роль у регулюванні соціально-трудова відносин.
27. Ринок праці як підсистема ринкової економіки.
28. Механізм функціонування ринку праці.
29. Сегментація ринку праці.
30. Гнучкість та жорсткість ринку праці.
31. Національні ринки праці: співвідношення внутрішнього і зовнішнього.
32. Елементи та функції ринку праці.
33. Характеристика кон'юнктури ринку праці.
34. Типи і види ринків праці.
35. Регулювання ринку праці.
36. Державна служба зайнятості, її роль у регулюванні ринку праці.
37. Зайнятість як соціально-економічна категорія. Форми і види зайнятості.
38. Державна політика зайнятості. Активні та пасивні заходи регулювання зайнятості населення.
39. Безробіття: сутність, типи, соціально-економічні наслідки.
40. Причини формування безробіття. Показники, які характеризують рівень безробіття.
41. Індивідуальний трудовий договір як форма регулювання відносин зайнятості.
42. Колективний договір і його роль у регулюванні соціально-трудова відносин зайнятості.
43. Генеральні, галузеві і регіональні угоди, їх значення в забезпеченні ефективної зайнятості.
44. Державні гарантії у сфері зайнятості.
45. Планування праці, його роль в управлінні людськими ресурсами.
46. Трудові показники, їх взаємозв'язок і вплив на ефективність діяльності суб'єктів господарювання.
47. Види планів з праці. Планування праці на макро- і мезорівнях.
48. Показники праці як складова бізнес-плану.
49. Методи планування трудових показників на рівні підприємства.

50. Розробка планів з продуктивності праці, чисельності персоналу, фонду заробітної плати.
51. Планування соціального розвитку трудових колективів.
52. Сутність, зміст, завдання і значення організації праці. Принципи організації праці.
53. Основні напрями організації праці на підприємстві.
54. Організація праці на робочому місці.
55. Умови праці: сутність і значення. Умови праці та фактори їх формування.
56. Взаємозв'язок організації праці з організацією виробництва.
57. Нормування праці як провідна складова її організації.
58. Функції нормування праці. Об'єкти нормування праці.
59. Нормування як засіб регламентування трудової діяльності.
60. Класифікація витрат робочого часу.
61. Методи нормування праці.
62. Методи дослідження трудових процесів.
63. Методи встановлення норм.
64. Критерії і показники ефективності організації праці.
65. Значення продуктивності праці для соціально-економічного розвитку суспільства.
66. Продуктивність праці, її інтенсивність.
67. Показники і методи виміру продуктивності праці.
68. Фактори і резерви зростання продуктивності праці.
69. Сутність, джерела та структура доходів населення.
70. Рівень життя: поняття і чинники, що його визначають.
71. Заробітна плата як соціально-економічна категорія ринкової економіки і основна форма доходів найманих працівників.
72. Сутність і діалектика взаємозв'язку категорій “вартість робочої сили”, “ціна робочої сили”, “витрати роботодавця на робочу силу”, “необхідний продукт”, “заробітна плата”, функції заробітної плати.
73. Соціально-трудові відносини з приводу формування доходів працюючих.
74. Міжнародна класифікація витрат на робочу силу.
75. Функції заробітної плати. Чинники, що впливають на рівень і динаміку заробітної плати.
76. Організація заробітної плати, її принципи і елементи.
77. Характеристика елементів організації заробітної плати на підприємстві.
78. Тарифне нормування оплати праці.
79. Системи винагороди за працю.
80. Сутність і значення аудиту у сфері праці.
81. Напрями, етапи і методи проведення аудиту у сфері праці.
82. Сутність моніторингу соціально-трудої сфери і його концептуальні положення.
83. Завдання моніторингу соціально-трудої сфери. Соціально-демографічні і міграційні процеси як напрями моніторингу соціально-трудої сфери.
84. Соціально-трудої процеси на підприємствах як складова моніторингу соціально-трудої сфери.
85. Умови і охорона праці як напрями моніторингу соціально-трудої сфери.
86. Доходи і рівень життя населення як складові моніторингу соціально-трудої сфери.
87. Міжнародна організація праці (МОП) у сучасному світі: цілі, завдання, структура.
88. Механізм нормотворчої діяльності МОП. Організація діяльності МОП.
89. Сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудої відносин.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіанти контрольних робіт складаються з теми реферату (на вибір студента) та двох задач до кожного варіанта.

Написання реферату (есе) за заданою тематикою:

1. Населення як джерело ресурсів для праці.
2. Вплив демографічної ситуації в Україні на стан і розвиток трудових ресурсів.
3. Трудовий потенціал України та його використання.
4. Трудові ресурси як соціально-економічна категорія.
5. Розвиток і використання трудового потенціалу.
6. Розвиток і використання людського капіталу.
7. Роль праці у розвитку людини і суспільства.